

"Hevâm gibi avamın nazarlarını daha cazibedar..." ifadesini "hevâm" benzetmesi ile izah eder misiniz?

"Zira acemîler sû-i ihtiyar veya sevk-i ihtiyaçla lafzın tertip ve tahsinine ve maânî-i lügaviyenin tahsiline daha ziyade muhtaç olduklarından ve elfaz, mecra olmak cihetiyle daha âsân ve daha zahir ve nazar-ı sathîye daha munis ve hevâm gibi avamın nazarlarını daha cazibedar ve avam-perestane nümâyişlere daha müstaid bir zemin olduğundan, elfaza daha ziyade sarf-ı himmet etmişlerdir. Yani ne kadar bir mesafe katederse önlerine çok müşa'şa sahralar kendilerini göstermek şânında olan tertib-i maânîde olan tagalgulden zihinlerini çevirip elfaz arkasına koşup dolaşıyorlar."(1)

Burada "**hevâm**" kelimesi **böcek ve haşerat** anlamına geliyor. Malum böcek ve haşeratı senin araman gerekmiyor, onlar sana musallat oluyor. Mana ile lafız arasında da benzer bir durum söz konusudur.

Mana çaba, gayret ve mücadele ile elde edilen bir değer iken, lafız ise acemiler (*Arapçaya hakim olmayanlar*) için böcek gibi insana musallat olan bir değerdir. Yani insan tam manaya odaklanacakken lafız araya girerek kendi ile meşgul edip zihni lafza hapsediveriyor demektir.

Bu durum avam insanların da kolayına ve işine geliyor. Kalıp ve şekille uğraşmak her zaman avam insanların sevdiği ve kolay gördüğü bir iş olagelmıştır. İbadetin şekline çok önem verip özü ve ruhu olan ihlas, huşu ve huzuru terk etmeleri gibi.

(1) bk. [Muhakemat, İkinci Makale \(Unsuru'l-Belagat\), Birinci Mesele.](#)

İlgili ders videosu için tıklayınız:

- [Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(25. Bölüm\).](#)